נייע יידישע פּעסטער צייטונג

אָרגאן פיר פּאָליטיק, האנדעל, פערקעהר אונד יידיש-קאָנפעססיאָנעללע אינטערעססען.

ערשיינט דריימאל וואָכענטליך: מאָנטאג, מיטטוואָך אונד פרייטאג. מיט יעדעם פרייטאג-בלאטטע ערשיינט איינע פעמאראט-ביילאגע אין בוך-פאָרם, יידיש-וויססענשאפטליכען אינהאלטעס. אנצייגען אונד קאָנקורזע פאָן געמיינדען ווערדען ביללינסט בערעכנעט. רעדאקציאָן אונד עקספּעדיציאָן: וואַיטצנער-בולעוואַרד מאַרקקאָנער-הויז.

פּרענומעראציאָנסגעלדער, זאָוויא אללע זענדונגען זינד גאנץ איינפאך צו אדרעססירען אן מאָריטץ בוריאן אין בודאפּעסט. Moritz Burian in Budapest.

פּרענומעראציאָנס-פּרייז דעס בלאטטעס זאממט פרייטאג-ביילאגע. פיר עסטערריך-אונגארן: גאנציאֶהריג 8 גולדען, האלביאֶהריג 4 גולדען, פיערטעליאֶהריג 2 גולדען. פיר דאס אויסלאנד: גאנציאֶהריג 10 גולד', האלביאֶהריג 5 גולד', פיערטעליאֶהריג 2 גולד' 50 קר.

בודאפּעסט מאָנטאג, יט' תשרי ה תרמ"ז. | רעדאקטער: מ' עהרענטהייל. | דריטטער יאהרגאנג, נוממער 120

פּאָליטישע איבערזיכט.

אויף דעם געביעטע דער אינגערען פּאָליטיק גיבט'ס נור דאס איינע נייע, דאס דיא וויעדער-ערוואכטע יאנסקי-אפפּאירע, דיא בעריטס זאָ פּיעל אויפרעגונג אונד זאָ אונענדליכע צאַנקערייען הערפאָרגערופען, נונמעהר צום צווייטענמאלע בעגראבען וואורדע! האָפּפענטליך פּיר אימער! דער רייכסטאג האט נעמליך מיט גראָסער מאיאָריטאֶט בעשלאָססען, דאס אללע פּעטיציאָנען, וועלכע אין פאָלגע דעס יאנסקי-פאָרפאללעס דעם פארלאמענטע אונטערברייטעט וואורדען, גאר ניכט אין פערהאנדלונג געצאָגען ווערדען זאָללען, דא דיא גאנצע אונערקוויקליכע אנגעלעגענהייט דורך דאס בעקאננטע אללערהאָכסטע האנדשרייבען ענדגילטיג ערלעדיגט וואורדע. — איבערדיעס וואורדען דיא מיטגליעדער אין דיא דעלעגאציאָן היניינגעוואֶהלט, וואָרויף זאמסטאג דער רייכסטאג זיינע זיטצונגען שלאָס, אום דיעזעלבען ערסט נאך שלוס דער דעלעגאציאָנען, עטווא אם 27. נאָוועמבער, וויעדער אויפצונעהמען! דיא דעלעגאציאָנען ווערדען אם 4. נאֶכסטען מאָנאטס ערעפּפנעט ווערדען, אונד דא ווירד וויעדער דיא צייט איינער לעבהאפטען דעבאטטע איבער דען שטאנד דער „אויסוואֶרטיגען פּאָליטיק" בעגיננען. — אין דער טהאט איזט דער איינפלוס דעס פארלאמענטס אויף דען גאנג דער „אויסוואֶרטיגען פּאָליטיק" אין האָכסט בעשראַנקטער. דער מיניסטער דעס איסערן, גראף קאלנאָקי, איזט נעמליך דען ביידערזייטיגען פארלאמענטען עסטערייכס אונד אונגארס ניכט פּעראנטוואָרטליך. וואס צום בייספּיעל טיסאָ אים אונגארישען רייכסטאגע איבער דיא „אויסוואֶרטיגע פּאָליטיק" געזאגט, דאס קאָננטע ער עבען נור זאגען, נאכדעם ער מיט העררן פאָן קאלנאָקי היעריבער ריקשפּראכע גענאָממען האטטע! אנדערס פערהאֶלט עס זיך יעדאָך אין דען דעלעגאציאָנען. דיעזען געגענאיבער איזט דער מיניסטער דעס איסערן יאָ פּעראנטוואָרטליך. דא מוס ער אויף דיא אן איהן היניכטליך דעס שטאנדעס דער איסערן פּאָליטיק געריכטעטען פראגען, זאָ וויט אלס דיעס נור מאָגליך, רעדע אונד אנטוואָרט שטעהען! וויר ווערדען אלזאָ דעמנאֶכסט געלעגענהייט האבען, איבער דיא צוקונפט בולגאריענס אונד איבער דיא אבזיכטען רוסלאנדס איינינע קלארהייט צו געווינען, וואֶהרענד וויר היינטע בעציגליך דיעזעס פּונקטעס נאך אימער זאָ ציעמליך אים דונקעלן הערומטאפּפּען.

וויא אוס סאָפיא געמעלדעט ווירד, האט גענעראל קוילבארס זיינע בעאבזיכטיגטע רייזע נאך אָסט-רומעליען אויפגעגעבען. ער זאָלל פאָן פּעטערסבורג איינען וינק ערהאלטען האבען, זיינע רייזע איינצושטעללען, דא ער אויך ביזהער דורך ברוטאלע אונגעשיקליכקייט רוסלאנד נור בלאמירט האט! אָב דער צאר צור אָקופּאציאָן שרייטען ווירד, אָדער ניכט, היעריבער לויפען טאֶגליך דיא ווידערשפּרעכענדסטען טעלעגראממע אוס פּעטערסבורג איין. מאן גלויבט אינדעס, דאס רוסלאנד פאָרלייפיג זיך דארויף בעשראַנקען דירפטע, דיא שטאטסגעהאבטען וואהלען אונד דיא פאָן דער „סאָבראניע" צו פאססענדען בעשליססע אלס אונגילטיג צו ערקלאֶרען. דא פערנער דער פאָן דער „סאָבראניע" צו וואֶהלענדע פירסט פאָן זאָממטליכען מאֶכטען גוטגעהייסען ווערדען זאָלל, זאָ ווירד רוסלאנד יעדעם פירסטען, דען דיא „סאָבראניע" וואֶהלען ווירדע, זיינע אנערקעננונג פערווייגערן. אללענפאללס ווערדען היעדורך נייע אונד אונאבזעהבארע פערלעגענהייטען ענטשטעהען. — וויא יעדאָך אוס סאָפיא געמעלדעט ווירד, איזט דיא רעגענטשאפט ענטשלאָססען, פּיר דען פאלל, דיא וואהל איינעס פירסטען צור אונמאָגליכקייט געמאכט ווירדע, בולגאריען צו איינער רעפּובליק צו ערקלאֶרען! — וואס רוסלאנד דאנן טהון ווירדע?.. דאס איזט פרייליך איינע נייע פראגע!

איינע נייעסטע דעפּעשע אוס סאָפיא פאָם 17. דיעזעס מעלדעט: דיא גראָסע „סאָבראניע" ווירד אם 27. דיעזעס אין טירנאָווא צוזאממענטרעטען. בעציגליך דיעזעס פּונקטעס איזט דיא רעגענטשאפט אונערשיטטערליך. טראָטצדעם הערשט אין בולגארישען רעגיערונגס-קרייזען גראָסע ניעדערגעשלאגענהייט. מאן האָפפטע נעמליך ביזהער, דאס מיניסטעריום דיא פּערטרעטער יענער אויסוואֶרטיגען שטאאטען, וועלכע פּיר דיא אונאבהאֶנגיגקייט בולגאריענס איינע פריינדליכע געזיננונג געצייגט, צור פּייערליכען עראָפפנונג דער „סאָבראניע" נאך טירנאָווא געהען ווערדען! — נונמעהר שטעללט עס זיך הערוס, דאס דיא אויסוואֶרטיגען פּערטרעטער, אוים ריקזיכט פּיר רוסלאנד, אן דער עראָפפנונג דער „סאָבראניע" זיך ניכט בעטהייליגען מאָגען! וויא עס אלזאָ דען אנשיין האט, ווירד בולגאריען פאָן דען אייראָפּעאישען מאֶכטען, בלאָס רוסלאנד צו ליעבע, „אים שטיכע" געלאססען! אונטער זאָלכען אומשטאֶנדען געווינגט עס יא דען אנשיין, אלס ווירדען דיא אייראָפּעאישען גראָס-מאֶכטע דיא רוסישען געוואלט-אקטע שטילשווייגענד גוטהייסען! פרייליך מיסטע בולגאריען אין דיעזעם פאללע זיינען ווידערשטאנד אויפגעבען אונד זיך דעם רוסישען מאכטגעבאָטע אונטערווערפען. דאָך זאָפּיעל בלייבט געוויס, דאס איינע דעראַרטיגע ניעדערלאגע בולגאריענס אין גלייכעם מאסע אלס ניעדערלאגע עסטערייך-אונגארנס בעטראכטעט ווערדען מיסטע! דאס זאָללטע מאן אין וויען, דאס זאָללטע מאן אין בודא-פּעסט גענויא אין ערוואֶגונג ציעהען, בעפאָר עס צו שפּאֶט" ווירד!..

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (יידישע וואָהלטהאֶטיגקייט.) באראָן קאָניגסוואַרטער אין וויען האט דעם דאָרט בעשטעהענדען „פעראיינע צור פּפלעגע קראנקער שטודירענדער" דען בעטראג פאָן 1000 גולדען געשפּענדעט.

* (איין ראָטהשילד — געשטאָרבען.) אוים פראנקפורט אם מאין ווירד פאָם 16. דיעזעס בעריכטעט: „באראָן מאיער קארל פאָן ראָטהשילד איזט היער היינטע נאכמיטטאגס אם הערצשלאגע געשטאָרבען." — דא דען מייסטען אונזערען לעזערן בלאָס דער נאמע ווילהעלם פאָן ראָטהשילד אין פראנקפורט אם מאין בעקאנט זיין דירפטע, זאָ וואָללען וויר איהנען איבער דען פערשטאָרבענען איינינעס נאֶהערעס מיטטהיילען. מאיער קארל אונד ווילהעלם קארל פאָן ראָטהשילד זינד ברידער, דיא ביידע זייט דעם יאהרע 1855 אן דער שפּיטצע דעס פראנקפורטער ראָטהשילד-הויזעס שטאנדען. וואֶהרענד ווילהעלם פאָן ראָטהשילד דיא שטרענג-אָרטהאָדאָקסע ריכטונג בעפאָלגט, וואר זיין אֶלטערער ברודער, מאיער קארל פאָן ראָטהשילד, מעהר שטאאטסמאנן, דער זיך גערנע מיט פּאָליטיק בעפאסטע. ער וואורדע זיינערצייט אין פראנקפורט אין דען קאָנסטיטואירענדען אונד אין דען אָרדענטליכען רייכסטאג דעס נאָרד-דייטשען בונדעס געוואֶהלט אונד שפּאֶטער אלס לעבענסלאֶנגליכעס מיטגליעד דעס פרייסישען הערענהויזעס בערופען. -- זיינע פרויא, לאָיזע פאָן ראָטהשילד, ערהיעלט אים יאנואר 1876 פאָם דייטשען קאיזער דען לאָיזען-אָרדען. דיעזע מערקווירדיגע פרויא האט מעהרערע שריפטען איבער יידישע געגענשטאֶנדע פערפאסט אונד פעראָפפענטליכט. היסטאָריש-מערקווירדיג איזט פאָלגענדע טהאטזאכע אוס דעם לעבען דיעזעס יידישען שטאאטסמאננעס: פרייסען האט בעקאננטליך דער שטאדט פראנקפורט אם מאין איינע אונגעהייערע קריעגס-שטייער אויפערלעגט! וועגען דיעזער אונערהאָרטען פאָרדערונג „ענטריסטעט", זאגטע באראָן מאיער קארל צום גענעראל מאנטייפפעל: „עקסצעללענץ קעננען וואָהל גענוי דיא טראגווייטע איהרער געצאָגענען קאנאָנען, ניכט אבער אויך דיא טראגווייטע דער פינאנציעללען מאכט דעס הויזעס ראָטהשילד!" דאס הייסט זאָפּיעל: „ווער קריעג פיהרען וויל, דארף ניכט אויף זיינע קאנאָנען אלליין שטיטצען, דא אויך דאס געלד דעס הויזעס ראָטהשילד היעבייא איין וואָרטכען מיטצושפּרעכען האט!".. דיעזעס מוטהיגע וואָרט האטטע דיא ווירקונג, דאס דיא איבער דיא שטאדט פראנקפורט פערהאֶנגטע קריעגס-שטייער בעדייטענד ערמאֶסיגט וואורדע! דיא שטאדט פראנקפורט האט נון איינגעזעהען, דאס זיא אין ראָטהשילד איינען געוואנדטען פערטרעטער געוואֶהלט האט, דער איהרע אינטערעססען מיט דורכשלאגענדעם ערפאָלגע צו וואהרען פערשטאנד! — אב דער פערשטאָרבענע אויך פּיר דאס יודענטהום עטוואס געלייסטעט, איזט ניכט בעקאננט. ער שיינט דער איינציגע אין דער ראָטהשילד-פאמיליע געוועזען צו זיין, דער זיך אום יידישע אנגעלעגענהייטען וועניג קיממערטע. ער בילדעטע דען געגענזאטץ צו זיינעם פראָממען ברודער ווילהעלם פאָן ראָטהשילד, דער צור ערריכטונג איינער אָרטה' לעהר-אנשטאלט אין פראנקפורט אם מאין 300,000 מארק שפּענדעטע. אויך דיא פרויא דעס פרייהעררן ווילהעלם פאָן ראָטהשילד גלאֶנצט דורך איהרען וואָהלטהאֶטיגקייטסזינן. צום אנדענקען אן איהרען אם 27. יולי 1874 אין וויען פערשטאָרבענען פאטער, אנזעלם פאָן ראָטהשילד, ערריכטעטע זיא מיט איינעם קאפּיטאל פאָן 250,000 מארק איינע שטיפטונג צור פאָרדערונג דעס קונסט-געווערבעס, אוים וועלכעם יינגלינגע, אָהנע ריקזיכט אויף דערען רעליגיאָן, צור פערפאָללקאָממנונג אין איהרעם פאכע דיא ערפאָרדערליכען געלד-אונטערשטיטצונגען ערהאלטען (נאֶהערעס איבער דיא פאמיליע ראָטהשילד אין מ' עהרענטהיילס „יידישעס פאמיליען-בוך" זייטע 271 ביז 295.) — דא מאן אויך דען טאָדטען נור דיא „וואהרהייט" נאכזאגען מוס, דירפען וויר ניכט פערשווייגען, דאס דער פערשטאָרבענע ראָטהשילד צווייא זיינער טאָכטער מיט פראנצאָזישען קאוואליערען פערהייראטעטע, אונד צוואר איינע מיט דעם הערצאָג פאָן גראמאָנט אונד דיא אנדערע מיט דעם פּרינצען פאָן וואגראם! ליידער קאָממען אויך אין דער לאָנדאָנער ראָטהשילד-פאמיליע בערייטס מעהרערע דעראַרטיגע פאֶללע פאָר!

* (ריטטער וויענער פאָן וועלטען.) איינער דער הערפאָרראגענדסטען פינאנצמאֶננער וויענס, איזט אם 15. דיעזעס אים אלטער

פאלל צווישען דער אונגארישען בעפאלקערונג אונד דער נעמיגאמפע ארמעע איינע בעזוויגליכע גע-רעצטהייט הערוישבערשווערניס זוכט!

אין דער מאגאמאג-דעצונג נאהם צוערסט דער רעגיערונגס-פרעזיליכע דעפעשרעטע אורדעל מיט-ניך דאס וואר«, אום אויך דיזערזייטס צו בעשא-נגן, דאס דאס אלגעמעינע האסעסע אונד-שרייבען דן נאכסטען שהיילע דער נאצאיאן איבער דיזען פאר-פאלל בערוהיגט האבען! (לעבהאפטער זוי-דערשטיר איך דער אפטערסט לעקען.) הערנער שליעסט מיט דען וואר«ען: »אך קאנן אוס איינעגער פראהרונג בעזייגען, דאס דער נעמיגאמפע אמסען ארמעע נכט אונגאר-פיינדליך איזט, דאס אך זעלבסט אבס פאללע אהרט אין דער נעמיגאמפען ארמעע דיענעם! (קאנסטאנץ אלאר רופט: »מאן זיעהט אהנען אויך אן!“ -- דער רעדנער פאהרט פארט:) אונד עטצטע האבען אין דא עדרך, צור האבונגד-ארמעע נעגראדארן! (אלאר רופט ווידער: »אין האבונגד מוס שווארצ-געלבער בעזייגונג!“ — מיינך זאגט ווייטער:) אך האבע דען אטטא-פטמסס דער הערן אלאר נכט אנגעמאסטעט. אך ווישע, דאס פאר מין פאטטאפטמסס אונאנגע-מאסטעט בעליבע! (לעבהאפטער בייפאלל רעכטס.) ווייס אינגערינגס דיא איטפערסט לינקע, דאס אינע זעלבסטשאפטיגע אונגארישע ארמעע מיט אינגע-דיזערדן לאסטען פערבונדען וואר? ווייס דא, דאס אירגע צווישהיילונג דער עטצטיגען נעמיגאמפען אר-מעע צו אהנדערר הוכדרונג מנדעפטסעטצונס אר אהנדע ברוכען ווערדע? אונד איזט דיא איטיגע פאר-לישטע לאנע פאר אלבע מאכטהאבען אין אנגע-אנגענגע? אך שטממטע דאהער אפאר, דאס אל-לע וועגען דער אנטסך-אפפאהרע אונטער-פעטציגען אונד בעאבטעט בעליבען מאגען!“ (לעבהאפטער בייפאלל רעכטס)

נון ערהאב דיך נאך אלבערע אפפאנג, דער דא אונטער אנדערס אנטאר: »נעפערטעס הון! עס לייגען אונס צוויי אנטאר פאר. דער אייגע אנטאר אפרדערט, דאס דיא פעטציגונג נאנצליך אונבערוקסיכטיגט בלייבען זאללע, זואר-דענד דער אנדערע אנטאר אייך דיא ערוכטונג אייגער זעלבסטשאפטיגען אונגארישען ארמעע דרינגט! אך קאן מיך קיינעס דיעזער בידען אנ-טראג אונטערסקען: אך ווישע אייגען מעטטע-ווע; אך ווישע נעמלך, דאס מיטשאר-שרינן ער-רכטעס ווערדען, וא דען אונגארישען מאדראטען עבען אין אונגארן-נאצאיאן נייטס אייגענפאפטס ווערדע! נור דא ווערדען דיא דייבונגען צווישען ארמעע אונד בעפאלקערונג אין פיר אלעמאל אויפארען!“.

נאכדעם דער יונגע אייגטס פולסקי דען נאגאטען אנטאר: »דיזדערקלענג וכטס, נאדס אייגאלין הערלי דאס וואר«, וועלכער זייע אונצו-פרידענהייט מיט דעם קאנזעלבען האנד-שייבען צום אייסדרוקע בראכטע, וויל אין דעמזעלבע-בען אנשאפטס אונגארן, דער אייסדרוק, »אנדער דער אונגארישען קראנץ«, אונד אנשאפטס »מאנד« דער אייסדרוק »קרעונס-הערן«, אפרהאמפט: »ער פירט אויס, דאס דער נייטס, דער נעגענוואר-טיג אונד אייגענע הערשט, דעם אונגארישען אפאטר-לאנד צומטער צום זענען נערייכען קאנדע. ווענ-דאלב נור פיר דיא אייגטסונג אייגער אייגענען אונ-גארישען ארמעע אייגטערעט!

נון ערהאב דך מיינסטער-פ«אדענס טיפא, דער דא אונטער אנדערס אנטאר: »הערר הלפי אויס מיר דען אלערהאכסטען האנד-שרייבען פארקאממענדע אויסדרוקען »לאנדער דער אונגא-רישען קראנץ אונד »קרעונס-הערר« אונצוגרייב-דען!“ דיעזע אויסדרוקע זינד אונצאפהלינגסמאלע גע-בריכט אונדרען, אונד עבלכסס הערר הלפי דאס פאנד נכסס אנשאפענגס אן דענזעלבען, עטצטע פלאטצלעך מאכטע הערר הלפי אין דיעזען אום-קרייזען וואהל עטוואס זוכטיג, ליידער אבער האט ער נכטס נעפונדען! (הייטערקייט.) אויך מוס דעם אונטאר אפפאנג: דאס נעמלך דיא אונ-גארישען אנגעלעגענהייטען מאנגט, בין אך נכט אייג-פערשטאנדען, וויל דיעס אבער אדער אפפאטר צור צווייטיגען הייל נון דער נעמיגאמפע ארמעע פדרען, וואס אבער הערר אפפאנג בעלבסט נכטס ווייסט! (לעבהאפטער בי-

נעשעפטס-בעריכט.

פעסטער-נעשעפטס פאס 12 אקטאבער.

דאס אוסטנעמען אין ווייצען וואר הייטע מאסיג, דיא קויפלוסס שואר«. — עס וואהרזיג מוס-פעטצטע-מאל נאכשטעהענדע אונגעאנזעהענע פייזען פעריכטס.

	ווייצען				
	נאך-אונג.	מעסטער מ'		מחיים	ווייטענבוג
	פייזען פער 100 קילאגראמס				
76	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—
76	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—
77	8.40 — 8.30	8.45 — 8.35	8.50 — 8.40	8.50	8.40
78	8.50 — 8.40	8.60 — 8.50	8.65 — 8.55	8.60	8.55
79	8.55 — 8.50	8.60 — 8.55	8.65 — 8.60	8.65	8.60
80	8.70 — 8.60	8.75 — 8.65	8.75 — 8.70	8.80	8.70
81	8.80 — 8.85	8.80 — 8.85	8.75 — 8.80	8.70	8.80

קארן פאן 3 גולד 35 קר' ביז 3 גולד 55 קר'.

נערסטע אופטפיר פאן 8 גולד 45 קר' ביז 8 גולד 75 קר'. בדענגער פאן 7 גולד 65 קר' ביז 8 גולד 35 קר'. בייזייע פאן 8 גולד 50 קר' ביז 19 גולד — קר'.

האפער. פאן 6 גולד 70 קר' ביז 6 גולד 40 קר'.

קוקורוץ פאן 6 גולד — קר' ביז 6 גולד 95 קר'.

— נאמאפער פאן 6 גולד 15 קר' ביז 6 גולד 10 קר'.

פערזיג-נעשעפט וואר מאפפיר פעקטער-פע וואיזדע נעהאנדעלט:

וויייצען פער הערכסס 8 גולד 71 קר' — פער פייז-יאהר 9 גולד 14 קר'.

קוקורוץ פער פייז-יאהר 6 גולד 60 קר' — פער מאי-יוני 6 גולד 26 קר'.

האפער פער הערכסס 6 גולד 24 קר' פער פייז-יאהר — גולד — קר'.

פרעסבורגער שלאכט-פיעהמארקט.

דער אויפטריב צום פרעסבורגער שלאכט-פיעה-מארקטע אם 11. דייזעס בעמיטס 1574 שטיק מאסט-פיעה, דאראונטער 1490 שטיק אונגאר-ווייזע, 174 שטיק דייטשע אונד — גאליציע. — נעהאנדעלט וואוידדע: אונגארישע אכסען פאן 57 ביז 62 גולד, אינגאנאסטוייטע 54 גולד. דייטשע פאן 60 ביז 65 גולד, דייזדע-אכסען פאן 50 ביז 53 גולדען, ווייזדע-פיה פאן 50 ביז גולד, בייפסלד פאן 34 ביז 46 גולד, שטיריע פאן 51 ביז 54 גולד, קוהע פאן 43 ביז 56 גולד, אללעס פער 100 קילאגראמס.

וויינער שלאכט-פיעהמארקט.

דער אויסטריב צום וויינער שלאכט-פיעהמארקטע אם 11. דייזעס בעמיטס 2415 שטיק, דאראונטער 1473 אונגארישע, 836 אגלייזע, 892 דייטשע. מאן בעצאהלטע: אונגארישע אכסען פאן 54 ביז 64 גולד — קר', אייזע פאן — ביז — גולד, גאליציע פאן 54 ביז 63 גולד — קר', דייטשע 54 ביז 61 גולד, אייזע פאן 45 ביז 53 גולד, אללעס פער 100 קילאגראמס שלאכטגעוויכט.

בריעפע דער רעדאקציאן.

לידיר המשכיל מוה' מ' ד' בקלק מ': אלקן השמים ואיל לך חלכל מנו משפחתך מה אתה אמ«: — הערן ד' אן מ«: ווענן עס אזהר ערנסט איזט, דאס דייטשע: מאנ נכט מעהר דיא. אבבע שלחן עיזך, אונדערן דיא קאנצעליא אונד נאלאצהולע דאס אייגענטליכע ווענדונגס בילדען, זא לאסטען דיא זיך ווענען אירעס נייטסעס. עטשאנ-ען מאן אייגענס מיטטעלען אבע אונטערזינן! — הערן ר' ל' אין ל': קרסטפיר דאס אייגע שאפפען שולע, דאנן מיטטעלן אלע אללערזינס צאהלען. אוזס זע יעאך בלאס אייגע קאמפאליטע שולע, זא קאנגען זיא אינטערדן דיא צאהלונג בעזוויינערן, נאטעמלך ווענן דיא אויך דיא קלייזקאר-בעזוכערן דיא אין דען נייטסליכען נכט עטפרינטטע מיטטעל: — הערן ר' מ' אין ל'!!: ווי הערנן אין דען אנדערן אנגעלעגענהייטען דיא אין אלגעמיינען אנגעלעגענהייטען אין דיעזען אום-קרייזען וואהל עטוואס זוכטיג, ליידער אבער האט ער נכטס נעפונדען! (הייטערקייט.) אויך מוס דעם אונטאר אפפאנג: דאס נעמלך דיא אונ-גארישען אנגעלעגענהייטען מאנגט, בין אך נכט אייג-פערשטאנדען, וויל דיעס אבער אדער שאפפער צור צווייטיגען הייל נון דער נעמיגאמפע ארמעע פדרען, וואס אבער הערר אפפאנג בעלבסט נכטס ווייסט! (לעבהאפטער בי-

מעלענראפיש דעפעשען.

— צור יוסטיציע אקטאציאן בולגאריזנס. —

אין פעטערסבורג ווירד אם 2 ווירד מעלדט טע-לעגראפירט: »דאס פטלינגען דער זעגזונג דער נעגעראלס קולבארס ווירד דען צאר נכט צור אויפלאס-סונג זיינער בולגאר-ישען פרעפקטע בעזוינען, ווענן זיך, וואס בייזאהרע אנאיזטיכליך שיינט, אין צייט-שען מאלל ערענגונג, זא אם בייטשעיל אין פיר-זיך צור רעוולוציאן נעגען דיא רעגענס-שאפט, אדער דיא בעליידיגונג דעס רוסס-שען פערטשערס, זא אוטז דיא אקטאציאן בול-גאריזנס יטשען יוסטאנדס וואהרשיינליך (!) 40,000 מאנן שטעהנן דעפיר אין סבאבסטאפאל אונד אדעססא בערייט. זיא צוויי אמאנטען ווערדען מיט דיעזען בוידספאן אינשיפפענגס. אונד לאנדונגס-אינזונן נעמאכט. דיא רוסישען טרופפען מאנגען אין 48 שטונדען אין בולגאריען זין: דיא אנ-קונדיגונג דער אקטאציאן ווירד זוכער אין אירגאנ אייגע נאכטע בעזוינגס דיא פעטערסבורגער, אונד ווירד יא דיא בעצייטונגען צוישען דען דריין קאיזע-ריכען (?). מאן גלויבט נכט, דאס טיפאס רעדע אונד דיא שאפפען דער צישונגען דיא אפטלישע דעס קאיזע-מאנוס אם עסטערייך-אונגארן אנדערן דויטשע. ווענן רוסאנד אקקופירט, ווירד מאן אין רוסאנד דיא בעשטיממונג דער »דער דער אקטאציאן« פערלאנגען. דיעזעס פערלאנגען ווירד רוסאנד עגטשפרכען, וואס יעדאך אין דאלבסט פערשטע-כען בעדערשיש. ווענן מאן בייא דעם פעטלישען פערשפרכען בעצייגלך עגטשפנס עס האט אינ-מאר עגטשפן אקטיפיס אונד וויל נכט מעהר פאן דאר-זיגע בראהטשע צוריקגעזאגט. זיא ווירד עס אין מיר דער אקטאציאן רוסאנדס זין. וועלכעס ווענן נכט מעהר פייזטללען זך אוס בולגאריען — אינע צוויטע דעפעשע אוס ווען מעלדעט אגלענדס: אין דען פאשטשע קריזען אפפע-בוריס נליבס מאן נאך אممער אין אינע רוסישע אקטאציאן בולגאריזנס. רוסישע שעניע-אפפיציערע בעזוכען דיא ווענע אונד בריקען אונד דיא אבס-פאראשטעהע ווארדען אויף דיא רבסטטשיגע בי-שעללונג אאן פאהרטיערקען אין אסטרקאם נעמאכט. דיא מאנאוער, וועלכע בייא קיסיינען שאפפט. פינדען אאלטען, ווארדען פאר אכט מאנען שעלע-נאפיש אינגעשעללט, אונד דאר דאר שאפ-אינרשען ווייסטען זונד נאך אדעססא אבגע-נאנגען. עבענאו האט דיא נאריזאן אאן בסאטין אינע בעשטיממונג נאך דיזזאלבען ערהאלטען. אם 8 דיעזעס זונד אין יעריצע 3000 מאנן אאן ארדען הער אינגעריקס. אין נאיזאזעלצא ווארדע דיא אינס יטטעריא בעשטעהענדע נאריזאן אים 5000 מאנן פערשאריקט.

הערעיס ווערעדט מאן, דאס אין פעטערסבורג אל-לעגאלדס דאס בעשטרעבען אפרהאנדען, דיא אקט-אציאן בולגאריזנס דורכצוטרעטען, ווענן עס עדאך אין דער ריכטונג דעפעשע הייסט, דאס דיעזעס דיא בעזעיכנונגען צווישען דען דריין קאיזע-ריכען אונדערזוכט ווארדען, זא אם דיעס אפפעזבאר אינע רוסישע שווינדעליא. אא קאיזע-קאנז פאאנן אאזקה דיעזע נעוואלטטאטיגע נאכ-שאללשווייגענד הולדען דורפען!

Budapest 1886, Eigenthum und Druck v. MORITZ BURIAN. Für die Redaction verantwortlich M. EHRENTHEIL.

Grünbaum Márton in Nyir-Adony, (Szabolcser Comitat.) 2—3

אין יידישעס מאָרכען, נעמליך דיא שארלאָטטע שיפף פאָן היער, מיט דיעזעם שווערען פערברעכער איין ליעבעס-פערהאָלטניס אונטערהאָלט, דאס איזט געווים האָכסט בעטריבענד.

„דיא ווירדען אין שאטאָר-אליא-אָיהעלי."

אונטער דיעזער אויפשריפט ערהיעלטען וויר פאָן זעהר אכטבארער אונד גלויבווירדיגער זייטע איינען אויספיהרליכען בעריכט איבער איינען האָכסט בעדויערליכען צוויעשפאלט אים שאָסע דער איזראעליטישען געמיינדע צו אָיהעלי. אונד וואס איזט דער גרונד דיעזעס הייללאָזען צוויעשפאלטעס? דער פראנצאָזע האט בייא יעדער אונערקוויקליכען פערוויקעלונג דאס שפּריכוואָרט: „זוכעט דאס וויב!" דער פראנצאָזע נימםט נעמליך אן, דאס יעדער צוויסט, יעדע אונאיינגקייט נור דורך איין וויב הערפאָרגערופען ווירד! — בריכט יעדאָך היער אין אונגאַרן אים שאָסע איינער געמיינדע איין לײדענשאפטליכער צוויעשפאלט אויס, זאָ מיססען וויר אויסרופען: „זוכעט דיא אָרטה' קאנצלייא!"... אין דער טהאט דרעהט זיך דער קלאָגליכע צוויעשפאלט אין אָיהעלי איינציג אונד אלליין אום דיא ליידיגע „קאנצליי-פראגע"! — בעקאננטליך האט זיך דיא פערעהרליכע געמיינדע צו אָיהעלי, מיט הגאון מופת הדור מוה' ירמי' לאָוו זצלה"ה אן דער שפּיטצע, פאָן אללעם אנפאנגע אן געוויינגערט, דיא קאנצלייא אונד דיא דורכפיהרונגס-קאָממיססיאָן, דיא לויט דעם אָרטה' לאנדעס-אָרגאניזאציאָנס-שטאטוטס קיינע בערעכטיגונג האבען, אירגענדוויע אנצוערקעננען. דיא געמיינדע קאָנשטיטואירטע זיך דאהער איינפאך אויף גרונדלאגע דעס „שלחן ערוך". — דאס דער „שלחן ערוך" אים שפּעציאל-שטאטוטע דער אָיהעליער געמיינדע קיינע לעערע פראזע בילדעטע, דאפיר בירגט אונס וואָהל צור גענינגע דער נאמע של הגאון המנוח זצלה"ה! — זאָ שטאנדען דיא פערהאָלטניססע אין דיעזער אלט-עהרווירדיגען געמיינדע ביז פאָר וועניגען מאָנאטען.

נון ערשטאנד אבער איינע פארטייא, מיט הגאון אב"ד נ" אן דער שפּיטצע, וועלכע איינע קאָנשטיטואירונג מיט אנערקעננונג דער קאנצלייא אנשטרעבטע. דיעזער אומשטאנד נון האט אים שאָסע דער געמיינדע איינע טיעפע אונד לײדענשאפטליכע גאָהרונג הערפאָרגערופען, דיא וויר אים פאָללעם הערצען בעדויערן. דער אונס היעריבער איינגעזאנדטע בעריכט איזט גאנץ לײדענשאפטסלאָז אונד מאָספאָלל געהאלטען. וויר טהיילען דענזעלבען דעננאָך ניכט מיט, וויל ער אימםער לייכט דיא פארטייא-שטרייטיגקייטען פערשאָרפען קאָננטע, וואָצו וויר דורכאויס ניכט בייטראגען מאָכטען! פרייליך! ווירדע אין איינעם אָרטע דער קאמפף צווישען קאָנגרעסלערן אונד אָרטהאָדאָקסען אויסברעכען, וויר ווירדען אין דיעזעם פאללע געווים אללעם אויפביעטען, אום איינע פערגעוואלטיגונג דער אָרטהאָדאָקסען דורך דיא קאָנגרעסלער הינטאנצוהאלטען. דא יעדאָך דיא געמיינדע אין אָיהעלי נאָך אונטער דעם גראָססען ר' ירמי' לאָוו זצלה"ה אויף באזיס דעס „שלחן ערוך" זיך קאָנשטיטואירטע, אונד דער שטרייט בלאָס אום דיא אנערקעננונג דער קאנצלייא זיך דרעהט, זאָ מאָגען וויר אונס אין דיעזע פראגע, וועלכע איינע „איננערע אנגעלעגענהייט" דער פערעהרליכען געמיינדע צו אָיהעלי בילדעט, אבסאָלוט ניכט היניינמענגען!

עס איזט וואהר, דאס אויך אין מארמאראָש-סיגעטה דער גאנצע אונערקוויקליכע שטרייט בלאָס אום דיא אנערקעננונג דער קאנצלייא זיך דרעהט. אויך דאָרט האָטטען וויר גערנע געשוויגען. ביידע פארטייען האבען אונס איהרע העבראישען פלוג-שריפטען צוגעזענדעט; וויר האָטטען דיעזע מיט ערקלאָרליכעם איינטערעססע דורכגעלעזען אונד היבש בייזייטע געלעגט. אללײן אין דעם אויגענבליקע, אלס דיא זאָגענאננטע אָרטה' געמיינדע צו סיגעטה געגען דיא אויף גרונדלאגע דעס „שלחן ערוך" באזירענדען „ספרדים-געמיינדע" זייטענס אויסוואָרטיגער ראבבינער „איסורים" פערעפפענטליכט האט, דא האָרטע עבען דער שטרייט אויף, בלאָס איינע „איננערע אנגעלעגענהייט" דער געמיינדע צו סיגעטה צו בילדען. איינע ציעלבעוואוסטע יידישע צייטונג מוסטע עס אנגעזיכטס דיעזער טהאטזאכע אלס איהרע הייליגע אויפגאבע בעטראכטען, דיא עהרווירדיגע הערדען ראבבינער דאראויף אויפמערקזאם צו מאכען, דאס לויט דעם אָרגאניזאציאָנס-שטאטוטס, וועלכעס זיינערצייט פאָן דען גאוני מדינתנו גוטגעהייסען ווארדע, יעדע געמיינדע, דיא אים זיננע דעם לאנדעס-שטאטוטס אויף גרונד דעס „שלחן ערוך" זיך קאָנשטיטואירט, אלס איינע אָרטהאָדאָקסע צו בעטראכטען זייא, וועסהאלב דיא ניכט-אנערקעננונג דער קאנצלייא דורכאויס קיינען רעכטס-גרונד ביעטען קאנן, אום איבער דיעזעלבע „איסורים" צו פערהאָנגען!

דאס האבען וויר געזאגט. וויר זינד איבערצייגט, דאס דיא עהרווירדיגען ראבבינער נ' אונס אום זאָ עהער ביישטיממען ווערדען, אלס וויר יא פאָרציגליך פיר כבוד התורה וכבוד לומדיה, וויא פיר כבוד כל בית ישראל איינגעשריטטען, אום דען אין דיעזער בעציעהונג אָבוואלטענדען בעגריפפס-פערווירונגען, וואָרוים לײדער בערייטס זאָ פיעל „חלול השם" ערוואוכס, איין ענדע צו מאכען! וועגן דיא אָרטהאָדאָקסען אין סיגעטה אונס פיר „פארטייאיש" היעלטען, זאָ איזט דיעס איינע „בעפאנגענהייט", דיא וויר גערנע ענטשולדיגען, נאמענטליך דא זייטענס דער קאנצלייא לײדער זייט יאהרען אויף איינע „פערווילדערונג דער געמיטהער" הינגעארבייטעט ווירד, לתת את ישראל לשמצה בקמיהם!*)

אין וועלכער וויזע דער אין אָיהעלי אויסגעבראָכענע קאמפף צור אויסטראגונג געלאנגען ווירד — אין יעדעם פאללע ביעטעט דערזעלבע איינע האָכסט בעטריבענדע ערשיינונג. אין נעאָלאָגען קרייזען ווירד מיט שאדען-פריידע אויף דיא צושטאָנדע אין צאהלרייכען געזעטצעס-טרייען יידישען געמיינדען היננגעוויעזען! יענע זאגען יעטצט: „דיא אָרטהאָדאָקסען האבען בעהויפטעט, דאס זיא זיך זעלבסט פערוואלטען וואָללען! נון זיעהט מאן, וויא דיעזע פערוואלטונג אויסזיעהט!" — אונד זייען וויר גערעכט! זייט יאהרען האט דיא קאנצלייא מעהר געגען דיא קאָנגרעסלער ניכט אנגעקאָמפפט. הייטע, דא דיא קאָנגרעסלער צו איהרען שפּעציעללען צוועקען, נעמליך דעם ראבבינער-סעמינארע אונד דער נעאָלאָגען לעהרער-פּראפּאראנדיע, לײדער פאסט דען גאנצען שול-פאָנד פערוועגדען, איזט אויך דער קאמפף צווישען דער אָרטהאָדאָקסען אונד נעאָלאָגען פארטייא ציעמליך געגענשטאנדסלאָז געוואָרדען. אום זאָ מעהר וויטהעט דער צוויסט אים שאָסע דער געזעטצעס-טרייען יודענהייט, וואָ דיא איינע פארטייא דיא אנדערע וועגען דער „קאנצליי-פראגע" גלייכזאם אויף טאָד אונד לעבען בעקאָמפפט. אונד אויך דיא „איסורים" דער עהרווירדיגען ראבבינער זינד ניכט געגען דיא קאָנגרעסלער געריכטעט, דא אָהנעהין קיין געזיננונגסטיכטיגער יהודי דערען „שחיטה והוראה" בעניטצט, זאָנדערן געגען יענע „שלחן ערוך"-געמיינדען, וועלכע דיא אויטאָריטאָט דער קאנצלייא ניכט אנערקעננען מאָכטען! זאָ וויט האבען וויר עס לײדער אין אונזערער בעגריפפס-פערווירונג געבראכט, דאס וויר איינען לײדענשאפטליכען קאמפף געגען אונזערע ענגערען גלויבענס-ברידער, געגען דיא „שלחן ערוך-יודען", פיהרען, וואָהרענד אונזערע איינגענטליכען געגנער, נעמליך דיא קאָנגרעסלער, זיך היעריבער דיא פייס-

*) זייט פאָללען 30 יאהרען פיהרען וויר דיא פעדער אים דיענסטע דעס יודענטהומס! מאָן מאָגע אונס נאכווייזען, וואנן וויר געגען דיא אינטערעססען דעס וואהרען יודענטהומס געקאָמפפט האבען! געגען איינע אבזיכטליכע פאלשונג דעס וואהרען יודענטהומס ווערדען וויר שטעטס, מיט געוואָהנטער אונערשראָקענהייט, אונזער מאהנענדעס וואָרט ערהעבען! ווער עס מיט דעם יודענטהומע, זיינער עהרע אונד זיינען אינטערעססען עהרליך מיינט, ווירד אונזער שטרעבען גערנע אנערקעננען! אום דאס צאָהנע-פלעטשען פערווילדערטער אונד איינגענניטציגער אינדיווידועם קיממערן וויר אונס ניכט. מ. עהרענטה"ל.

פאָלליעטאָן.

דאס האלז-באנד דער קאָניגין.

(1-טע פאָרטזעטצונג.)

„מיין העררר, (שפּראך דער אלטע מארשאלל צום הויז-האָפמייסטער) עס זינד נון, גלויבע איך, צוואנציג יאהרע, דאס זיא אין מיינעם דיענסטע זינד?"..

„איין אונד צוואנציג יאהרע, איין מאָנאט אונד פיערצעהן טאגע!" — ערווידערטע דער הויז-האָפמייסטער.

„וואָהלאן, מיין העררר, (ריעף נון דער מארשאלל) צו דיעזען איין אונד צוואנציג יאהרען, איינעם מאָנאט אונד פיערצעהן טאגען ווערדען זיא קיינען טאג, קיינע שטונדע מעהר היניצופיגען! — האָרען זיא? (זאגטע דער גרייז, זיינע דיננען ליפפען צוזאממען-פרעססענד אונד זיינע שטירנע פאלטענד) שאָן דיעזען אבענד ווערדען זיא זיך איינען אנדערען העררען זוכען. איך וויל ניכט, דאסס דאס וואָרט „אונמאָגליך" אין מיינעם הויזע אויסגעשפּראָכען ווירד. איך מאג אין מיינעם אלטער ניכט דיא לעהרע דיעזעס וואָרטעס דורכמאכען. איך האבע קיינע צייט צו פערליערען."

דער הויז-האָפמייסטער פערביינגטע זיך צום דריטטען מאל אונד ערווידערטע:

„דיעזען אבענד נעהמע איך פאָן איהנען אבשיעד, דאָך איך ווערדע ווענינסטענס ביז צום לעטצטען אויגענבליק מיינען דיענסט געטהאן האבען, וויא עס אנשטאָנדיג איזט."

אונד ער מאכטע צווייא שריטטע ריקוואָרטס געגען דיא טהירע.

„וואס נעננען זיא, וויא עס אנשטאָנדיג איזט?" (ריעף דער מארשאלל) ערפאהרען זיא, מיין העררר, דאס דיא דינגע היער געטהאן ווערדען מיססען, וויא עס מיר אנשטאָנדיג איזט! — איך וויל אבער אום פיער אוהר שפּייזען, אונד וועגן איך אום פיער אוהר שפּייזען וויל, איזט עס מיר ניכט אנשטאָנדיג, דאס זיא מיך אום פינף אוהר שפּייזען לאססען!"

„העררר מארשאלל! (שפּראך טראָקען דער הויז-האָפמייסטער) איך האבע אלס קעללער-מייסטער ביים העררן פרינצען פאָן סאָביזע, אלס אינטענדאנט ביים העררן פרינצען קארדינאל לאָים פאָן ראָהאן געדיענט. ביים ערסטען שפּייזטע זיינע מאיעסטאָט דער זעליגע קאָניג פאָן פראנקרייך איינמאל אים יאהר; בייא דעם צווייטען שפּייזטע זיינע מאיעסטאָט דער קאיזער פאָן עסטערייך איינמאל אים מאָנאט. איך וויים אלזאָ, וויא מאן נעקראָנטע הייפּטער בעהאנדעלט! בייא העררן פאָן סאָביזע נאננטע זיך דער קאָניג לודוויג XV. פערנעבענס „באראָן פאָן נעגעססע"; ער בליעב אימםער איין קאָניג! בייא העררן פאָן ראָהאן נאננטע זיך דער קאיזער יאָזעף פערנעבענס „גראף פאָן פאלקענשטיין"; ער בליעב אימםער דער קאיזער! הייטע עמפפאנגען זיא, העררר מארשאלל, איינען גאסט, דער זיך פערנעבענס „גראף פאָן האגא" נעננט: דער גראף פאָן האגא איזט ניכטסדעסטאָווענינער דער קאָניג פאָן שוועדען!... איך פערלאססע דיעזען אבענד דאס הויז דעס העררן מארשאללס, אָדער דער העררר „גראף פאָן האגא" ווירד היער וויא איין קאָניג בעהאנדעלט!"..

„אונד דאס איזט עס געראדע, וואס איך איהנען דורכאויס פערביעטע, האלז-שטאררינגער מענש! דער גראף פאָן האגא וויל דאס שטרענגסטע, אונדורכדרינגליכסטע „אינקאָגניטאָ" („ניכט-ערקאננט-זיין"). איך ווידערהאָלע, דאס פאָן קיינעם קאָניג היער דיא רעדע זיין זאָלל."

„אבער, העררר מארשאלל, (ערווידערטע דער הויז-האָפמייסטער) וואס גלויבען זיא פאָן מיר? דענקען זיא דען, איך ווערדע בלינדלינגס צוטאפּפען? — עס זאָלל קיינען אויגענבליק פאָן איינעם קאָניג דיא רעדע זיין!"

„זייען זיא אלזאָ ניכט האַרטנאָקיג אונד לאססען זיא מיך אום פיער אוהר שפּייזען."

„ניין, העררר מארשאלל, אום פיער אוהר ווירד דאס, וואס איך ערווארטע, ניכט אנגעקאָממען זיין."

„אבער וואס ערווארטען זיא דען?"

„זאָלל איך עס זאגען?"..

„מיינער טרייע, יא, איך בין נייגיעריג."..

„וואָהל, עקסצעללענץ, איך ערווארטע איינע פלאשע וויין."..

„איינע פלאשע וויין? ערקלאָרען זיא זיך, דיא זאכע פאָנגט אן, מיך צו אינטערעססירען."

„האָרען זיא, אום וואס עס זיך האנדעלט! זיינע מאיעסטאָט דער קאָניג פאָן שוועדען, פערצייהען זיא, זיינע עקסצעללענץ דער „גראף פאָן האגא", וואָללטע איך זאגען, טרינקט ניע אנדערען וויין אלס טאָקאיער."

„נון! בין איך זאָ ענטבלאָסט, דאס איך ניכט איינמאל טאָקאיער אים קעללער האבע? — דאנן מיססטע מאן דען קעללער-מייסטער פאָרטיאגען."

„ניין, עקסצעללענץ, זיא האבען אים געגענטהייל נאָך אונגעפאָהר זעכציג פלאשען."

(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)

פאָן 64 יאהרען געשטאָרבען. דיעזער מערקווירדיגע מאנן, דער עס ביז צור ווירדע איינעם פּרעזידענטען דער קרעדיט-אנשטאלט בראכטע, וואר אוים פּראג. אין זיינען פֿריהערען יאהרען האטטע ער איינע אנשטעללונג אים באנקהויזע זיינעם אנפֿערוואנדטען לעאָפּאָלד פאָן לאָממעל. אלס ער שפּעטער דיא טאָכטער דעם רייכען ב' ה' גאָלדשמידט אוים פּראנקפֿורט אם מאין הייראטהעטע, וואורדע ער טהיילהאבער דעם לאָממעל'שען געשעפֿטעס, קאם יעדאָך שפּעטער נאך וויען, וואָ ער איין זעלבסטשטענדיגעס באנק-געשעפֿט גרינדעטע. ער בעזאס אין וויען ניכט וועניגער אלס 35 הייזער, דערען יעדעס איינען ווערט פאָן 2 ביז 300,000 גולדען רעפּרעזענטירטע. דיעזער מאנן געהאָרטע אינזאָפערנע ניכט רעכט דעם יודענטהומע אן, דא ער זיינע ביידען טאָכטער אן גראפען פערהייראטעטע. וויר ווירדען איבער זיינען טאָד גאר ניכט בעריכטעט האבען, וואָללטען וויר ניכט בייא דיעזער געלעגענהייט איין רעכט היבשעס געשיכטכען מיטטהיילען. — דער שוויעגערפאטער דעם פערשטאָרבענען, דער בעריהמט ערוואָהנטע רייכע פראנקפֿורטער באנקיער גאָלדשמידט, פֿוהר נעמליך אין דען זעכציגער יאהרען איינמאל אויף דער וועסט-באהן נאך וויען, אום זיינע טאָכטער צו בעזוכען. אין דאס קופּע ערסטער קלאססע, אין דעם ער זאס, שטיעג איין הערר פאָן ווירדיגעם, יעדאָך זעהר איינפאכעם וועזען איין, מיט דעם הערר גאָלדשמידט אין איין געשפּראָך געריעטה. מיט וואָהלבעהאגען ערצעהלטע דער באנקיער דעם פרעמדען פאָן זיינען פערבינדונגען, פאָן זיינעם איינפֿלוססע, אונד פֿיגטע דאנן מיט שטאָלץ הינצו: „איך בעזוכע מיינע טאָכטער אין וויען, דיא איינע „פּאָרטרעפּפליכע פּארטיע" געמאכט האט; זיא איזט מיט דעם פּרעזידענטען דער קרעדיט-אנשטאלט פערהייראטהעט!" — „נון", (מיינטע דער פרעמדע) איך מיינע טאָכטער האט איינע „פּאָרטרעפּפליכע פּארטיע" געמאכט; זיא איזט קאַיזערין פאָן עסטערייך!" — דער רייזע-גענאָססע דעם הערען גאָלדשמידט וואר נעמליך הערצאָג מאקסימיליאן פאָן באיערן, דער פאטער אונזערער געליעבטען קאָניגין. דיעזע האט ווירקליך איינע אייערסטע „טרעפּפליכע פּארטיע" געמאכט! — (ריטטער וויענער פאָן וועלטען וואורדע געסטערן נאך יידישעם ריטוס בעערדיגט. דר' יעללינעק היעלט דיא לייכען-רעדע. וויר מאכטען גערנע וויססען, וואס זיך איבער איינען מאנן זאגען לאָסט, דער זיינע טאָכטער אן כריסטען פערהייראטהעט!)

* (געפֿעלשטע עסטערייכישע נאָטען.) אים בערלין ווירד פאָם 16. דיעזעס טעלעגראפֿירט: בייא איינעם היער פערהאפטעטען עסטערייכישען גלאז-שלייפער וואורדען 1112 פאלשע איינ-גולדען-נאָטען פאָרגעפֿונדען. אינסגעזאממט האטטע דער פֿאָלשער מיט איינעם מיטשולדיגען צעהנטויזענד עסטערייכישע איינ-גולדען-נאָטען הערגעשטעללט.

* (דער רויב-מאָרדער פלעססינגער — פערהאפטעט!) וויר האבען זיינערצייט מיטגעטהיילט, דאס ערנסט פלעססינגער, דער וועגען דעם רויב-מאָרדעס, בעגאנגען אן דעם יודען אלעקסאנדער בלויא אין וואצ-הארטיאן, צו 15 יאהרען געפֿאָנגניס פערורטהיילט וואורדע, אין דער נאכט פאָם 10. סעפּטעמבער אוים דעם געפֿאָנגניססע דעם געריכטעס. האָפעס פיר דען פעסטער לאנד-בעצירק אויף אונערקלעהרליכע ווייזע ענטפלאָהען איזט! — דיעזער רויב-מאָרדער בעפינדעט זיך נונמעהר וויעדער הינטער שלאָס אונד ריעגעל. עס וואר אבער אויך קיינע קליינינקייט, דיעזען פערוועגענען אונד ראפפֿינירטען יודען-מאָרדער צו ערווישען. באראָן שפלעני, שעף דער „דעטעקטיוום" (געהיימע פּאָליצייא), וואוסטע שאָן אם דריטטען טאגע נאך דער בעווערקשטעלליגטען פלוכט, דאס פלעססינגער אין אָזאָרא (טאָלנאער קאָמיטאט) זיינע ערסטע ראסט-שטאציאָן געהאלטען. באראָן שפלעני בראכטע הירויף אין ערפאהרונג, דאס פלעססינגער פאָן אָזאָרא נאך דונא-פאָלדוואר געגאנגען זייא, וואָ ער בייא איינער געוויססען טהערעזע באלאָגה-צאָמפאק נאכט-קוואַרטיער פערלאנגטע. דיא פרויא נאהם דען וואנדערער פֿריינדליך אויף אונד בערייטעטע איהם איין גוטעס נאכטמאהל. פלעססינגער פֿיהלטע זיך באלד היימיש אונד ערצעהלטע, ער הייסע יוליאוס סאבוי אונד זייא זאָעבען נאך איינער איינ-יאָהריגען שטראפע אוים דעם וואיצנער געפֿאָנגניססע ענטלאססען וואָרדען. נאך דעם נאכטמאהלע שריעב ער איינען בריעף אן זיינע געליעבטע, דיא, וויא ער זאגטע, אין מישקאָלץ „ערסטע זאָנגערין" זייא. מיט דיעזער געליעבטען מיינטע ער ניעמאנד אנדערע, אלס דאס יידישע מאָדכען שארלאָטטע שיפּף, דיא איהן אים „קליינען אנצייגער" דער היעזיגען בלאָטטער איהרער „אונוואנדעלבארען טריי" פערזיכערטע. זיין איפּענטהאלט אין דונא-פּאָלדוואר וואר איין קורצער, אונד אלס ער דיא שטאדט פערליעס, ערזוכטע ער דיא באלאָגה, דיא אן זיינע אדרעססע אנלאנגענדען בריעפע אויפצובעוואהרען, דא ער דיעזעלבען נאך דרייא טאגען פערזאָנליך אבהאָלען ווערדע. אם 25. סעפּטעמבער זאנדטע פלעססינגער איינען געלדבריעף נאך מישקאָלץ, אונד אם 26. סעפּטעמבער גאב ער וויעדער אין עססעג איינען בריעף אן דיא שיפּף אויף, אין וועלכעם ער זיא ערזוכטע, דיא נעכסטען בריעפע איהם נאך עססעג צו זענדען. דיא „דעטעקטיווס" וואָרען נון אויך היער אויף דער לויער, דאָך דיא ערוואַרטעטען בריעפע קאמען ניכט. צו דיעזער צייט ערפוהר דיא פּאָליצייא, דאס פלעססינגער נאך שטוהל-וויססענבורג צו רייזען געדענקע, וואָ זיינע מוטטער וואָהנטע. באראָן שפלעני רייזטע נאך שטוהל-וויססענבורג אונד זעטצטע זיך מיט דעם דאָרטיגען אָבער-שטאדט-הויפטמאנן אינס איינפערנעהמען. בייא דיעזער געלעגענהייט בראכטע מאן אין ערפאהרונג, דאס דיא מוטטער פלעססינגער'ס שאָן אוים שטוהל-וויססענבורג פאָרטגעצאָגען זייא אונד געגענוואַרטיג אין וואר-פּאלאָטא וואָהנע, וואָ זיא פאָן דעם וועספּרימער שטייער-אמטע אלס שטייערבעאמטענס-וויטווע איינע פּענזיאָן בעציעהע. דיא נאכפאָרשונגען וואורדען פאָרטגעזעטצט, אונד מאן ערפוהר אלסבאלד, דאס פלעססינגער אם 29. סעפּטעמבער אין שטוהל-וויססענבורג געווייללט אונד זיך דאָרט אין איינעם פעררופֿענען הויזע אויפגעהאלטען האבע. היער שריעב ער נאָך איינען בריעף „אן זיינע אין פעסט וואָהנהאפטע גאטטין". אם 3. דיעזעס וואר ער וויעדער אין אָזאָרא, דאָך וואורדע זיינע שפור ניכט ווייטער פערפאָלגט, זאָנדערן מאן פערלעגטע דיא הויפּטטהעטיגקייט נאך שטוהל-וויזענבורג. באראָן שפלעני ערפוהר פאָריגען דאָננערסטאג, דאס פלעססינגער אם 10. דיעזעס אבערמאלס אין שטוהל-וויססענבורג וואר אונד דאָרט איינען בריעף איבערנאהם, וועלכער אין ניי-פעסט אויפגעגעבען וואורדע. אין שטוהל-וויססענבורג האט זיך דער „אבגעפֿיימטע מיססעטהאָטער" פיר איינען שוישפּיעלער אויסגעגעבען. בארט אונד שנור-בארט ליעס ער זיך אבנעהמען אונד טרוג „אויגען-גלאָזער". אין דיעזער ווייזע וואָללטע ער זיך אונקענטליך מאכען. ער טהיילטע דאָרט מיט, דאס ער נייע בריעפע ערווארטע אונד אין איינגיגען טאגען צוריקקעהרען ווערדע. באראָן שפלעני אונטערריכטעטע פאָן אלל דיעזען וואהרנעהמונגען דען שטאדטהויפּטמאנן זיידל, דער אויך פערשפּראך, צור האבהאפֿטווערדונג דעם פּליכטלינגס אללעס מעגליכע אויפצוביעטען. דיא בעמיהונגען וואָרען אויך פאָן ערפאָלג, דענן פֿרייטאג מיטטאגס לאנגטע היער אוים וויססענבורג פאָלגענדעס טעלעגראמם אן: „וויר האבען פלעססינגער פערהאפטעט אונד איהן דער קאָניגליכען אונגארישען שטאאטס-אנוואלטשאפט איבערגעבען. זיידל, אָבער-שטאדטהויפּטמאנן." — פלעססינגער האט צווייא ברידער אונד דרייא שוועסטערן. איין ברודער, נאמענס געזא, ביסט געגענוואַרטיג אין וועספּרים איינע אויף פֿיער יאהרע בעמעססענע צוכטהויז-שטראפע אב. — עס פֿרייט אונס אויסעראָרדענטליך, דאס עס דיעזעם יודען-מאָרדער ניכט געלונגען, שטראפלאָז צו ענטקאָממען. דאס

פאָליעטאָן.

דיא פיער דאָקטאָרען.

— איינע לוסטיגע ערבשאפטס-געשיכטע. —

(7-טע פאָרטזעטצונג.)

דער זיעג דער מעדיצינישען פאקולטאט וואר אונווידערריופליך ענטשיעדען; דעסטאָ אַרגער ווישהעטען פאָן נון אב דיא טהעאָלאָגישע, פילאָזאָפישע אונד יוריסטישע נעגען איינאנדער. זיא קאָננטען זיך ניכט פערצייהען, דאס זיא זיך געגענזייטיג אום דיא ערבשאפט געפרעללט האטטען. דען דאָקטאָר פאלק פערציעה מאן לייכטער, ער וואר אַז אללעס אונשולדיג. מאן קניפּפטע זאָגאר וויעדער פריינדשאפט מיט איהם אן, דענן ער וואר איינער דער רייכסטען מאָננער אין דער שטאדט; אונד איינען רייכען מאנן, אָדער פֿילמעהר זיין געלד, קאנן דער פילאָזאָף אונד אדוואָקאט, וויא דער פרעדיגער, אללעצייט געברויכען.

דיא ערבשטעטטען לייכטען טריעבען איהרען געגענזייטיגען האס ענדליך זאָ ווייט, דאס זיא איהרען קינדערן פערבאָטען, מיט איינאנדער צו שפּיעלען; דאס, ווענן צווייא זיך איינאנדער פאָן פערן אויף דער שטראססע זאהען, ביידע אומקעהרטען, אום זיך ניכט צו בעגעגנען; דאס, ווענן צווייא איינאנדער זיך ניכט אויסווייכען קאָננטען, זיא לינקס אונד רעכטס פאָרבייא גינגען, אָהנע זיך צו בעגריססען! — איהרע מאָר-פיינדשאפט, דיא אָפט אין דיא לאכערליכסטען איבערטרייבונגען אויסארטעטע, ווארד צולעטצט צום געשפּראָך אונד אַרגערניס דער גאנצען שטאדט.

„אבער (זאגטע דיא דאָקטאָרין צו איהרעם מאננע) עס איזט דאָך רעכט בעטריבענד, פערוואנדטע אין זאָלכעם האדער צו זעהען! וויא וואָר'ס, מאַנכען, ווענן דוא זיא וויעדער פערזאָהנטעסט? פֿיעללייכט, ווענן דוא זיא איינמאל צו איינעם פריינדשאפטליכען עססען צוזאממענבאָטעסט. ביים גלאזע וויין וואָרמען דיא מאָננער וואָהל אלטע פריינדשאפט וויעדער אויף. פערזוכ'ס דאָך! דאס הייסע אין גוטעס ווערק טהון!" . .

„אללעס גאנץ גוט! (ריעף דיא יונגפֿרויא בלוישטיין) מאן זאָלל איין מענש זיין אונד זיך פערזאָהנען! איך בין אויך דאפֿיר! נור געבעט מיר דאס עססען היער ניכט אים הויזע; איך קאנן דיא דרייא שלייכער ניכט פאָר דען אויגען ליידען. איך קאנן אללעס פערגעבען, אבער פערגעססען ניכט. שפייזעט אים ווירטהסהויזע מיט איינאנדער; נור היער ניכט!"

— — — —

דעם דר' פאלק וואָרע דיא פערזאָהנונג זיינער פעטערן גאנץ רעכט אונד ליעב געוועזען, דאָך טרויטע ער דעם פֿריעדען נור האלב. אבער זיין ווייבכען האטטע יא דארום געבעטען, אונד ווענן זיך דיעזע אויפֿס ביטטען לעגטע, דאנן לעגטע מאן זיך גאנץ פערגעבענס אויפֿס אבשלאגען. בעזאָנדערס דאָקטאָר פאלק, ער שטאנד צוואר ניכט אונטער דעם פאנטאָפּפעל זיינער פרויא; אבער געוויס דאָך אונטער איהרער ווייכען האנד. . .

זעהר געלעגען צו דעם פערזאָהנונגס-מאהל קאם איהם דיא אנוועזענהייט צווייער פרעמדען גראָסען געלעהרטען אין דער שטאדט; ביידע האטטען איהם איינסט אלס פּראָפעססאָרען אויף דער אוניווערזיטאט געפאללינקייטען ערוויעזען. יעטצט קאָננטע ער פערגעלטען, אונד דיא געגענוואַרט דיעזער ביידען גראָסען מאָננער פלאָסטע דען דרייא פֿיינדליכען פערוואנדטען וועניגסטענס זאָ פֿיעל אכטונג איין, דאס זיא זיך אין דערען געגענוואַרט ניכט דורך נייע פאָרווירפע רייצען קאָננטען. דער איינע פאָן דען גראָסען מאָננערן, דער בעריהמטע פילאָזאָף האהנעקאמם, וואר איינענטליך מעהר לאנג אלס גראָס, פאסט ריעזענהאפט, אבער דינן אונד מאגער, וויא איין שאטטען; דער אנדערע גראָסע מאנן וואר דער האָפראטה פילץ, איין קליינעס בלייכעס מאננכען, דורך זיינע שריפטען הינלאָנגליך דער וועלט אונד נאכוועלט בעקאננט. דער ווירטה מוסטע איין גלאָנצענדעס נאכט-עססען בערייטען.

זאָ איין מאהל בייא איינעם דאָקטאָר ווירד ניכט לייכט אויסגעשלאגען. מאן פאנד זיך איין. דר' צאנגע אונד דיא ביידען גראָסען מאָננער ערשיענען צוערסט. דיא אונטערהאלטונג וואר זעהר געווירצט דורך דען וויטץ דער פרעמדען, דיא פאָן אללען דורך שריפטען בעקאננטען מאָננערן עטוואס לאָכערליכעס אויפצוטישען וואוסטען. אלס אבער דער פּראָפעססאָר בלוישטיין קאם, וואורד דעם אדוואָקאטען צאנגע דאס לאכען זויער. דיעזער פערצאָג דאס בייסע, פליישיגע געזיכט, אלס האטטע ער דיא קאליק; אונד יענער גינג אום דען אדוואָקאטען אין זאָ ווייטעם באָגען הערום, אלס פֿירכטעטע ער זיך, זיינען נייען פערל-פאַרבענען ראָק מיט דען ווייסען אטלאס-ביינקליידערן שאָן דורך דען הויך דעסועלבען צו בעזודעלן; אלס אבער נאָר דער פרעדיגער הערייגשריטט, וואר'ס, אלס פיהרע איין באָזער גייסט אין דיא פערזאממלונג. דיא איינהיימישען שפראכען נור מיט דען פרעמדען; זיך זעלבסט פערמיעדען זיא איינאנדער אנצוזעהען, אונד געשאה עס דעננאך, זאָ וואר'ס מיט גיפטיגען אויגען.

(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)